

Projektas APRICOT:
Mokomės būti ir (su)gyventi besikeičiančiame
laike: dėmesingos tėvystės ugdymo programa

Medijų raštingumo programa ir medžiaga suaugusiųjų švietėjams

4 priedas. Techninės galimybės

Europos Komisijos parama šio leidinio rengimui nereikia pritarimo jo turiniui, kuriame pateikiama autorių nuomonė, todėl Europos Komisija negali būti laikoma atsakinga už informaciją panaudotą šiame leidinyje.

Šį intelektualinį produktą sumanė ir parengė strateginių partnerystės projekto APRICOT komanda.

Projekto koordinatorius – VšĮ *Šiuolaikinių didaktikų centras* (Lietuva)

Projekto partneriai:

Apricot Training Management Ltd. (Jungtinė Karalystė)

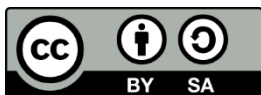
ItF Institut Kassel e.V. – Frauencomputerschule (Vokietija)

Planeta Ciencias (Ispanija)

Redakcijos koordinatorė: Daiva Penkauskienė

Rengėjai: Hilary Hale, Beate Hedrich, Betül Sahin, Alejandra Goded, Anca Dudau, Daiva Penkauskienė

Redakcinė kolegija: Sophy Hale, Seda Gürcan, Konrad Schmidt, Cihan Sahin, Josafat Gonzalez Rodriguez, Roc Marti Valls, Virgita Valiūnaitė

Šis darbas yra licencijuotas Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 tarptautine licencija. Norėdami peržiūrėti šios licencijos sąlygas, apsilankykite

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/> arba siųskite laišką Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, JAV.

Metai, mėnuo: 2021 lapkritis

Turinys

4 priedas: Techninės galimybės	3
1. Antivirusinės programos.....	3
2. Internetiniai virusų skaitytuvai	3
3. Kaip apsaugoti vaikus nuo pavojų internete?	3
4. Tėvų kontrolė	4
5. Pašto adresas vaikui	4
6. <i>Tėvų kontrolė</i> išmaniajam telefonui ir planšetiniam kompiuteriui	4
7. <i>Tėvų kontrolė</i> sistemoje „Windows“	5
8. Filtrų programos	5
9. Nustatymų ir kontrolės parinktys naršyklėje	5

4 priedas. Techninės galimybės

1. Antivirusinės programos

Kompiuterinis virusas yra panašus į gripą. Tai programa arba programos kodas, skirtas pakenkti jūsų kompiuteriui, sugadinant sistemos failus, eikvojant išteklius, sunaikinant duomenis ar sukeldami kitus pavojus. Kompiuteriniai virusai gali „daugintis“ failuose ar kompiuteriuose ir multiplikuotis patys, be vartotojo sutikimo.

Svarbu apsaugoti kompiuterį nuo kompiuterinių virusų. Tam tinka antivirusinės programos arba virusų skaitytuvai. Ypatingai atakuojami „Windows“ kompiuteriai dėl jų plataus naudojimo. Todėl rekomenduojama programa, skirta apsaugoti asmeninį kompiuterį, kad pavojingi failai nebūtų atsitiktinai perduodami kitiems.

Antivirusinė programinė įranga nuskaityti naujus failus, el. laiškų priedus ir visą kompiuterį tikrindama, ar nėra viruso „infekcijos“ požymių. Programa palygina jūsų kompiuterio duomenis su žinomų kenkėjiškų programų *parašais* (virus signatures). Kadangi nauji kompiuteriniai kenkėjiškų programų variantai atsiranda kiekvieną dieną, *parašai* turi būti reguliariai atnaujinami. Tai galima padaryti naudojant antivirusinės programos automatinio atnaujinimo funkciją arba atsisiunčiant atnaujinimus tiesiai iš antivirusinės programos kūrėjo svetainės.

Vietoj antivirusinės programos įdiegimo kompiuteryje, kaip alternatyvą, galima naudoti ir internetinį virusų skaitytuvą (*online virus scanner*). Internetiniai virusų skaitytuvai yra prieinami su visais atnaujinimais, todėl ir *viruso parašas* (*virus signature*) yra visada atnaujintas. Tačiau internetiniai virusų skaitytuvai neapima taip plačiai visas antivirusinis paketas, todėl negali pilnai pakeisti antivirusinės programinės įrangos. Jei kaip apsauga naudojamas tik internetinis skaitytuvas, trūksta *bazinės apsaugos* (*background guard*). *Bazinė apsauga* tikrina kiekvieną apdorojamą / naudojamą failą kompiuteryje. Norint pasiekti panašų efektą su internetiniu virusų skaitytuvu, naujai pridėti failai turėtų būti patikrinami internetiniu skaitytuvu.

2. Internetiniai virusų skaitytuvai

Internetiniai virusų skaitytuvai turi du trūkumus:

Jūs privalote turėti aktyvuotą „ActiveX“. Tačiau, apskritai, kiek įmanoma, naršyklėje reikėtų vengti „ActiveX“, nes joje nėra jokių apsauginių mechanizmų. Kai jau yra konkrečių įtarimų, kad kompiuteris užkrėstas, reikėtų kiek įmanoma vengti interneto naudojimo, nes kiekvieno prisijungimo metu virusas plinta toliau. Ir, jei kompiuteris turi vadinamąjį *rinkiklį* (*dialer*), rinkimas į internetą gali būti atliekamas, blogiausiu atveju, per brangų numerį.

SVARBU: Visada atnaujinti antivirusines programas, kad būtų atnaujinti ir *viruso parašai* (*virus signatures*)!

3. Kaip apsaugoti vaikus nuo pavojų internete?

Tinkamai naudotis internetu naudinga visai šeimai. Suaugusieji visada turėtų rodyti gerą pavyzdį – vaikų akivaizdoje pastoviai nenaudoti išmaniųjų telefonų, planšečių ir kompiuterių. Šeimos nariai turėtų parodyti vaikams, kaip tinkamai naudotis prietaisais, paaiškinti pavojų ir, svarbiausia,

interneto privalumus bei padėti vaikams susikurti savarankišką, pačių kontroliuojamą, atsakingą santykį su skaitmeninėmis galimybėmis.

Toliau pateiktos apsaugos priemonės padės susikurti bendrą internetinio saugumo vaizdą.

4. Tėvų kontrolė

Vaikai jau ankstyvame amžiuje susiduria su daugybe interneto paslaugų naudodamiesi kompiuteriais, išmaniaisiais telefonais ir planšetėmis. Nemažai programėlių ir svetainių yra mokomosios, naudingos ir linksmos. Tačiau internetas kelia ir nemažai pavojų, siūlydamas, pavyzdžiui, pornografiją, smurtą ar lošimus, nuo kurių norime apsaugoti savo vaikus. Todėl labai svarbu naudoti *Tėvų kontrolę*.

Svarbu ne tik mokyti vaikus naudotis internetu, bet ir naudoti *Tėvų kontrolę* savo kompiuteryje. Yra daug įvairių apsaugos programų, kurios neleidžia jūsų vaikams nekontroliuojamai naršyti internete

Pavyzdys: „*Tėvų kontrolės programinė įranga*“.

Šie programinės ir techninės įrangos sprendimai leidžia blokuoti nepageidaujamą interneto turinį, apriboti ekrano laiką, rizikingų programėlių naudojimą, suteikia kitų saugumo dalykų. Iš esmės, tai yra būdas padėti vaikams saugiau naudotis kompiuteriais ir mobiliaisiais įrenginiais. Prieš aktyvuojant bet kurią iš *Tėvų kontrolės* parinkčių, būtina aptarti tai su vaikais, kad jie jaustų pagarbą jų privatumui. Priešingu atveju, jie būtinai ras būdą, kaip apeiti bet kokias apsaugas, nepaisydami to, kad jos įdiegtos jų pačių interesais.

5. Pašto adresas vaikui

Jei vaikas nori turėti savo el. pašto adresą, kurį galėtų susirašinėti su draugais ir artimaisiais, turėtumėte sukurti saugią paskyrą. Yra specialių el. pašto paslaugų teikėjų, pavyzdžiui www.KidsEmail.org.

„KidsEmail.org“ yra saugi el. pašto paslauga vaikams ir šeimoms. Vaikai gali turėti saugią savo el. pašto paskyrą, o tėvai gali žinoti apie bet kokią korespondenciją, kurią siunčia ir gauna jų vaikai.

Galima sukurti vaikui ir „Google“ paskyrą, ir valdyti ją, naudojant „Family Link“. Naudodami „Google“ paskyras, vaikai gauna prieigą prie „Google“ produktų, pvz., paieškos, „Chrome“ ir „Gmail“, o tėvai gali nustatyti pagrindines skaitmenines taisykles, kad juos prižiūrėtų.

6. Tėvų kontrolė išmaniajam telefonui ir planšetiniam kompiuteriui

Išmanieji telefonai ir planšetiniai kompiuteriai yra ypač patrauklūs vaikams. Įrenginiai turi neribotą prieigą prie interneto ir mokamą programėlių parduotuvę. Dėl šių priežasčių *Tėvų kontrolė* ir šiuose įrenginiuose yra protingas sprendimas:

- „App-Store“:

„Google Play“ parduotuvės nustatymuose yra *Tėvų kontrolės* nustatymas. Čia galima nustatyti amžiaus apribojimą, kuris blokuoja tam tikrą turinį.

- **Riboti naudotojų profiliai:**

„Android“ planšetiniuose kompiuteriuose galima nustatyti ribotą vartotojo profilį ir taip apibrėžti, kurias programėles galima naudoti. Galima netgi sukurti skirtingus profilius, jei keli vaikai naudoja tą pačią planšetę. Trūkumas tas, kad ši funkcija prieinama ne visoms „Android“ versijoms ir neprieinama išmaniesiems telefonams.

- **„Zoodles“ vaiko režimas:**

Ši *Tėvų kontrolės* programėlė taip pat siūlo galimybę vartotojo sąsają apsaugoti nuo vaikų. Netinkamos programėlės ir mokami numeriai bus užblokuoti. Šis funkcionalumas taip pat leidžia sukurti kelias paskyras skirtingoms amžiaus vaikams.

7. Tėvų kontrolė sistemoje „Windows“

Microsoft šeimos apsaugos funkcija leidžia jums sukurti „Windows 10“ naudotojų profilius, kurie gali apriboti vaiko veiklą. Suteikiama galimybė nustatyti turinio apribojimus naudojant specialius filtrus, blokuoti svetaines ir kontaktus. Taip pat el. paštu gaunamos automatinės ataskaitos, kuriose matomas vaiko elgesys internete.

8. Filtrų programos

Filtrų programos yra skirtos apsaugoti vaikus nuo nepageidaujamo turinio internete. Jos veikia skirtingais būdais ir turi skirtingas apsaugos galimybes. Nėra bendro atsakymo, kuri filtravimo programa iš kurio teikėjo geriausiai tinka turimai techninei įrangai, o svarbiausia – vaiko amžiui ir brandai. Filtrų programų veikimas dažnai paremtas tokiais mechanizmais kaip „baltasis sąrašas“ ir (arba) „juodasis sąrašas“, kad būtų pasiekiamos tik vaikams ir jaunimui „draugiškos“ svetainės arba gaunami pasiūlymai, ką pašalinti iš interneto, siekiant jaunų žmonių apsaugos. Be prieigos prie interneto, daugelis programų gali riboti ir bendrą kompiuterio naudojimą – todėl patartina sukurti paskyras visiems šeimos nariams ir iš anksto nustatyti, kiek valandų galima praleisti prie kompiuterio.

9. Nustatymų ir kontrolės parinktys naršyklėje

Kita galimybė nustatyti *Tėvų kontrolę* yra suteikiama per naršyklę. Pavyzdžiui, „Google Chrome“ siūlo „Family Link“, o „Internet Explorer“ naudoja „Windows“ *Šeimos saugumo* funkciją, kad užblokuotų prieigą prie tam tikro turinio. Kad būtų galima nustatyti šią funkciją, nepilnamečiai vartotojai turi turėti savo standartinę vartotojo paskyrą, o vienas iš tėvų – administratoriaus paskyrą.